

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: het toegelaten raadslid.

De hordenrace naar de raadszetel

Voordat iemand daadwerkelijk de functie van raadslid kan uitoefenen moeten de nodige Kies- en Gemeentewethordes worden genomen.

Kenmerk van een hordenloop is dat er hordes kunnen omvallen of dat een hordeloper op het laatste moment besluit om toch maar niet over de horde te springen.

Soort van weigering dus. Dan is voor diegene de hordenloop voorbij en kan de kleedkamer worden opgezocht, een illusie armer.

Het bestuur en de kandidatenlijst

Het begint allemaal met het besluit van het bestuur van een politieke vereniging om een persoon op de kandidatenlijst te plaatsen voor de periodieke raadsverkiezingen. Dat bestuur is geheel vrij om die personen erop te zetten die zij willen.

Daarna moet de kandidatenlijst worden ingeleverd, en zit het werk voor het bestuur van de politieke vereniging er wat dit betreft voor de komende vier jaar op.

Vervolgens is de kandidaat “voor de kiezer”.

Kandidatenlijst in beton gegoten

Als de kandidaat niettemin besluit om voor de eer van het raadslidmaatschap te bedanken (hij stopt voor de horde) dan is hij te laat. Met het inleveren van de kandidatenlijst is betrokkene de komende vier jaar, of hij wil of niet, in potentie beoogd raadslid.

Hij kan bij de verkiezingen zelf voldoende voorkeurstemmen bijeen vergaren, of in een tussentijdse vacature worden benoemd als alle anderen boven hem op de lijst een benoeming tot raadslid niet wensen te accepteren. Het laatste woord is steeds aan betrokkene zelf: neem ik de benoeming tot raadslid wel of niet aan?

Ik noemde het al: het bestuur van de politieke vereniging heeft geen enkele rol, plaats of functie bij het bepalen wie er namens de partij in de raad komt. De Kieswet regelt immers dat de volgorde van de kandidaten bepalend is voor de vraag wie in aanmerking komt om een zetel te bezetten namens die partij. Niettemin laat de praktijk van alledag zien dat het bestuur actief intervenueert bij het vervullen van (tussentijdse) vacatures in de raad. Dan wordt druk uitgeoefend op degene op plaats 5 van de kandidatenlijst om voor de benoeming te bedanken opdat kandidaat nummer 6 in de raad kan komen om de fractie te versterken. Dergelijke interventies zouden als misdrijf aan Titel IV van Boek 2 van het Wetboek van Strafrecht moeten worden toegevoegd.

De benoeming tot raadslid: en dan?

Het bericht van de voorzitter van het centraal stembureau, met als inhoud dat de geadresseerde is benoemd tot lid van de gemeenteraad, brengt een keten van handelingen in werking.

Betrokkene moet binnen 28 dagen laten weten of hij de benoeming aanneemt of niet. Als het gaat om een benoeming na de periodieke verkiezingen bedraagt de bedenktijd slechts 10 dagen.

Bij aanvaarding van de benoeming moeten er de nodige paperassen, genaamd “geloofsbrieven” worden ingeleverd. Geen Verklaring omtrent het gedrag want we hebben het wel over de uitoefening van het grondrecht van passief kiesrecht. Grondwet noch Kieswet verlangen van een volksvertegenwoordiger dat deze van strafrechtelijk onbesproken gedrag is.

Het (begrensde) onderzoek

Het is vast pandoer dat het onderzoek van de geloofsbrieven wordt uitbesteed aan een commissie die uit de raad wordt gevormd, genaamd "commissie onderzoek geloofsbrieven". Die commissie is niet wettelijk voorgeschreven: artikel V4 lid 1 Kieswet bepaalt immers dat het onderzoek van de geloofsbrieven wordt uitgevoerd door "het vertegenwoordigend orgaan", oftewel in ons geval gemeenteraad dan wel Provinciale Staten.

Waarom mag (bij uitsluiting) worden getoetst: of wordt voldaan aan de vereisten uit artikel 10 Gemeentewet dan wel Provinciewet en aan de vraag of sprake is van onverenigbare betrekkingen als bedoeld in artikel 13 Gemeentewet/Provinciewet.

Meer niet!

Verboden handelingen: no way!

Maar toch: onlangs kreeg ik een verslag van een commissie onderzoek geloofsbrieven onder ogen. En daarin had de commissie met droge ogen geschreven dat er geen sprake was van verboden handelingen.

Laat vooral duidelijk zijn dat aan verboden handelingen als bedoeld in artikel 15 lid 1 Gemeentewet pas mag worden getoetst tijdens het raadslidmaatschap. Een verboden handeling kan per definitie niet worden uitgevoerd voorafgaand aan het raadslidmaatschap. Het is immers een raadslid dat een verboden handeling verricht.

Het is met andere woorden niet toegestaan om het onderzoek geloofsbrieven zich (buitenwettelijk) te laten uitstrekken tot het mijnenveld van artikel 15 lid 1 Gemeentewet.

Mij is bekend dat een belangenvereniging van de gemeenten in die land een dergelijke toets wél proclameert alsof die wettelijk is voorgeschreven. Gemeenten worden hiermee naar een verkeerd spoor geleid.

Ik tast in het duister omtrent de beweegredenen daartoe van die vereniging. Een belangenvereniging kan toch niet oproepen om zelf en naar eigen inzicht de grenzen van de Kieswet te verleggen?

Groen licht, dus: toelaten en beëdiggen

Op menig raadsagenda staat het agendapunt "benoeming nieuw raadslid X". Een onjuiste aanduiding, want de raad benoemt zijn leden niet.

De raad neemt het besluit om het door de voorzitter van het centraal stembureau benoemde raadslid tot de raad toe te laten.

Als het benoemde raadslid de voorlaatste horde van "toegelaten worden" heeft genomen, is hij zitting hebbend raadslid en staat er nog één horde op hem te wachten. Dat is de horde van artikel 14 Gemeentewet: het afleggen van de eed dan wel verklaring/belofte.

Let wel: die beëdiging is alleen dan rechtsgeldig als eerst de voorlaatste horde van "toelating" met succes is overwonnen. Je kunt namelijk pas worden beëdigd als je bent toegelaten tot de raad.

De beëdiging wordt immers gedaan in de hoedanigheid van "zitting hebbend raadslid".